

ПОГЛЯД З ХХІ СТАГОДДЗЯ

Сенсацыя "Белрэстаўрацыі".
Скульптуры ХVI стагоддзя
вярнуліся ў Нясвіж

стар. 14–15

ІНТЭРВ'Ю З НАГОДЫ

З чым рыфмуецца гармонія?
Што пра гэта сказаў
генеральны?

стар. 5

КРЫТЫЧНАЯ МАСА

Зрабіць патаемнае публічным.
Пошукі і адкрыцці Трыенале
маладых мастакоў

стар. 13

ART-БЛОГ

Што хаваецца за фальшам
вальса? Маленькія сакрэты
фартэпійных саборніцтваў

стар. 8–9

Беларуская дзяржаўная філармонія адзначае 85-годдзе. Пачынаўся гэты шлях на непрывабных клубных сценах, а сёння музычныя зоркі выступаюць у прасторных залах, якія адпавядаюць сучасным стандартам. Але нязменнымі застаюцца творчыя прыярытэты – сур'езная і глыбокая музыка, асветніцкая дзейнасць, адраджэнне традыцый, зварот да розных стыляў і кампазітарскіх школ.

Святочныя акорды музычнага Дома

З 85-годдзем!

З юбілеем калектыву філармоніі павіншаваў
Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка:

*“Адна з найстарэйшых устаноў культуры
нашай краіны прайшла доўгі і слаўны шлях.
На вашай легендарнай сцэне адкрылася цэлае
сузор'е новых імёнаў, рэалізавана шмат яркіх
праектаў”, – гаворыцца ў пасланні.*

Кіраўнік дзяржавы выказаў упэўненасць, што
і надалей калектыву філармоніі будзе ўзбага-

чаць рэпертуар найлепшымі прыкладамі класічнай і сучаснай музыкі, развіваць традыцыі, нястомна служыць захаванню і папулярызаванню ідэалаў нацыянальнай культуры і ўмацаванню дзяржаўнасці.

Аляксандр Лукашэнка пажадаў калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі невычэрпнага натхнення, здароўя, шчасця і добрага настрою.

Працяг тэмы на стар. 5

СОЦЫУМ

Перасоўныя комплексы:
сцэна, гук, усё неабходнае.
Мары і рэаліі
рэгіянальных устаноў
культуры

стар. 4

КРЫЖАВАНКА

Люблю газету “Культура”.
Споведзі і пакаянні
чытачоў

стар. 11

"Мы шануем сваіх продкаў, добра ведаем сваіх герояў. З адкрытай душой сустракаем тых, хто прыйшоў з мірам. Заўсёды гатовы падзяліцца кавалкам хлеба і даць прытулак тым, хто страціў сёння ўсё".

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Стратэгія Першага

Усё будзе больш дэмакратычна, чым калі-небудзь!

Пасля фарміравання структуры Улады ў нашай краіне згодна з абноўленай Канстытуцыяй і надання Усе-беларускаму народнаму сохду шырокіх паўнамоцтваў ніякай дэцэнтралізаванай кіравання не абудзецца. Аб гэтым 21 кастрычніка на агульнавайсковым палігоне Абуз-Лясноўскі ў Брэскай вобласці заявіў журналістам Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка.

"УНС будзе толькі стратэгіяй заіахмача і кантролем за выкананнем гэтай стратэгічнай задачы. Там як быў Прэзідэнт Кіраўніком дзяржавы, так ён і застанецца", — сказаў Лідар і падкрэсліў, што ўсё будзе рабіцца строга ў адпаведнасці з Канстытуцыяй.

Больш за тое, законапраекты, якія наліралі ад абміркоўваліся ў Прэзідэнта, у тым ліку праект закона аб Усебеларускім народным сохдзе, прапаноўноу грамадскі, каб улчыць розныя меркаванні.

"Усё будзе больш дэмакратычна, чым калі-небудзь. Запамніце: больш дэмакратычна, чым калі-небудзь!" — розомаваў Аляксандр Лукашэнка.

Згодна з законапраектам, Усебеларускі народны сохд стане вышэйшым прадстаўнічым органам народнаўладдзя нашай краіны, які вызначае стратэгічны напрамкі развіцця грамадства і дзяржавы, забяспечвае непахіснасць канстытуцыйнага ладу, пераемнасць палкаўняў і грамадзянскага згоду.

Праект закона "Аб Усебеларускім народным сохдзе" размяшчаны на сайце "Прававы форум Беларусь". Грамадскае абмеркаванне праводзіцца з 24 кастрычніка да 1 лістапада. Прапаноўноу ўнесці перапрацаваны да forum.pravo.by. Арганізатары абмеркавання дабудулі інфармацыйна і выкарыстоўваюць пры дапамогі дарапоўцы законапраекта.

Адначасова па ўсёй краіне праходзіць дыялогавыя пляцоўкі, дзе разглядаюцца праект закона аб УНС і папраўкі ў Выбарным кодэксе.

Клопат пра мінулае і будучыню

Чартова апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Аанатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства абудылася 25 кастрычніка. Дзякуточы срокам відэасувязі, у пасаджэнні паўдзельнічалі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Як распавяла дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Ірына Маісе, святкаванне 140-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларусі распачнецца ранкам 3 лістапада ў Мінску на плошчы, названай імем класіка. Там ускладуць кветкі да помніка пісьменніку. Запланавана і выступленне Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь Імя Т. Г. Штовіча.

Затым удзельнікі мерапрыемства накіруюцца ў Стоўбы, дзе абудзецца адкрыты помнік Якубу Коласу, наведваюць сямлібы ў Акінчыцах, дзе нарадзіўся паэт, у Ласку і Сібілі, дзе прайшлі дзячычы гады класіка, і ў Смольні, дзе ён адкрыў школу і пачаў працаваць з Янкам Купалам. На ўсё гэтыя пляцоўках зладзіць культурна-інтэрактыўныя праграмы з удзелам музычных ансамбляў. А ўвечары ў Мінску ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі правядуць святочны канцэрт да юбілея літаратара. Там таксама размясціць выставу, прысвечаную Якубу Коласу. У гэты ж дзень абудзецца ўскладанне кветак на магілу пісьменніка на Вайсковыя могілкі.

Таксама размова ішла пра вынікі Маладзевых Дольшчых гульніў, дзе годна паказалі сябе беларусы (працяг тэмы на ст. 7).

Акрамя таго, закарчалася пытанне перспектываў захавання і рэгенарцыі Барыскай крэпасці. Комплекс налічвае сорок воем аб'ектаў, з іх тырнашаль знаходзіцца ў прыватнай уласнасці, а тырнашаль піль — у камунальнай. Распрацоўваецца канцэпцыя аднаўлення і прыстасавання шэрагу пабудов.

Падчас сустрэчы міністра культуры Аанатолія Маркевіча з беларусамі замежжа

Наталіцца роднай культурай

Творча стажыроўка кіраўнікоў калектываў мастацкай творчасці і грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа завяршаецца сёння ў Мінску. Цягам тыдня ўдзельнікі знаёміліся са спадчынай і сучасным жыццём рэспублікі, каб пазней папулярываваць гістарычную радзіму ў краінах пражывання.

Геаграфія стажыровак, якія ладзіць Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, штогод папшыраецца. Сёлета да нас завіталі 39 чалавек з Італіі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Эстоніі, Расіі, ЗША. Гэта людзі,

які ўдзельнічалі ад Башкаўшчыны зберагаючы памяць пра свой ралювод, захоўваючы і развіваючы традыцыі нашага народа.

Да прыкладу, уральжонка Жлобіна Ніна Пэарна сорак гадоў таму пераехала на радзіму мужа, у Эстонію, аднак дагэтуль шчырна на глебе беларускай культуры і нават далучае да яе замежніцка. Прафесійны педагог відзе занятыя па роднай мове, гісторыі і культуры ў нядзельнай школе "Буслікі", куды з радзісцо прыходзіць не толькі дзеці з беларускімі каранямі, але і маленькія прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей. Таксама з гонарам Ніна Аляксееўна расказвае пра свой ансамбль "Дзвучаты". Гэта

спараўныя эксклюзіў: па-беларуску спявае гурт, які чалакам складаецца з эстонскіх выканаўцаў. Традыцыйна яны удзельнічаюць ва ўсім імпрэзах дзеньнікаў, далучаюцца і да Дня беларускай культуры ў снежні. У яго рамках запланавана выстава дзійных малюнкаў па творчасці Максіма Танка. Дарчы, нашых класікаў-юбіляраў, у Эстоніі ўшаноўваюць штогод. Раней ладзілі акцыі ў гонар Максіма Багдановіча, Янкi Купалы, Паўлюка Пранузы, Еўдакіі Лось, Пятра Глебкі. Сёлета выйшлі на міжнародны ўзровень. І ўпершыню падчас анлайн-конкурсу чыталікаў вершы прагучаць не толькі на мове арыгіналу, але і па-эстон-

ска ўключэння ў рээстр арганізатараў культурна-відэаішчых мерапрыемстваў.

Варта мець на ўвазе, што арганізатарамі культурна-відэаішчых мерапрыемстваў з'яўляюцца юрыдычныя асобы Рэспублікі Беларусь, індывідуальныя прадпрыемальнікі, зарэгістраваныя ў нашай краіне, замежныя грамадзяне, асобы без грамадзянскага, а таксама замежнага і міжнароднага арганізацыі, у тым ліку якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі, што ажыццяўляюць дзейнасць па правядзенні культурна-відэаішчых мерапрыемстваў. Грамадзяне Беларусі, не зарэгістраваныя ў нашай краіне ў якасці індыві-

ска, па-ўкраінску, па-балгарску, па-руску.

З ахвотай прыліцела ў Мінск жыхарка ЗША Ала Сандлер. Прафесійная артыстка шпер на валанцёрскіх пачатках узладла за незнаёмую справу — аднаўле Музей славянскіх культур у Бальтмары. Акрамя рамонтных і рэарганізаваных устаноў, спадарыня Сандлер хочацца папоўніць збор музея новымі экспанатамі. Таму візіт на радзіму яна выкарыстала як магчымаць набыць цікавыя артыфакты для экспазіцыі, а таксама набрацца ведаў ад беларускіх прафесіяналаў у сферы культуры.

Стажыроўка пачалася ў пандэзелац з сустрэчы міністра культуры Аанатолія Маркевіча з беларусамі замежжа ў Нацыянальнай бібліятэцы. Аанатолій Мечыславіч у сваім выступленні акцэнтаваў увагу на патрышчы саўчыннікаў, якія пражываюць у іншых краінах.

Палітыка нашай дзяржавы скіравана на тое, каб беларусы за мяжой маглі захавану культуру сваёй нацыі, этнічную самабытнасць, адстойваць і прасоўваць ітарэсы гістарычнай радзімы ў краінах пражывання. Міністэрства культуры відзе мэтанакіраваную і сістэмнаю працу па метадычнай і практычнай дапамозе нашым саўчыннікам за мяжой, — адзначыў міністр культуры.

Гэтыя словы паўтараеца статыстыка. За апошнія пяць гадоў беларускі творчым калектывам у розных краінах бязвыплата пералоді больш за 700 камплектаў нацыянальных касцомаў, 2 тысячы выданьняў, 800 прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, 50 народных музычных інструментаў, дзяржаўнаю сімволіку.

Таксама Аанатолій Маркевіч адзначыў важнасць культурнай і народнай дыпламатыі ў фарміраванні грамадскай думкі пра дзяржаву і беларусаў. Ён выказаў надзею, што ўдзельнікі стажыроўкі атрымаюць мінства архіў уражанняў і ведаў, а пасля расказаць

пра сучаснае жыццё рэспублікі ў сваіх краінах. Акрамя таго, кіраўнік ведамства запрашае суразмоўцаў да ўдзелу ў Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур і IV Фестывалі мастацтва беларусаў замежжа, запланаваным на наступны год.

Падчас сустрэчы Аанатолій Маркевіч уручыў прадстаўнікам грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа ўзнагарды Міністэрства культуры і перадаў падарункі культурнаму цэнтру "Беларусь" Паўладарскай вобласці (Казахстан) — цымбалы.

Таксама беларусамі замежжа змаглі запаль пытанні кіраўніку ведамства, палыцішца дасягненнямі і расказаць пра набаледа. Многія выступоўцы выказалі палязку ў адрас Міністэрства культуры і Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур за метадычную і матэрыяльную дапамогу.

У той жа дзень удзельнікі стажыроўкі наведлі мемарыяльны комплекс "Трасцінец" і Храм-помнік у гонар Усіх Святых. Пазней экскурсійную праграму працягнула паездка ў замкавы комплекс "Мір" і Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік "Нясвіж". У Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў абудыліся занятыя па вакале і харэаграфіі. Таксама беларусы замежжа далучыліся да мейстар-класа па народным мастацтве і паўдзельнічалі ў праекце "Беларуская скарбонка гульніў".

За шматгадовую працу і вялікі сабыты ўнесак у захаванне, развіццё і папулярывацыю беларускай культуры ў краінах пражывання нагрудным знакам Міністэрства культуры і ўваклаў у развіццё культуры Беларусі!

Узнагароджаны старшыня Алушчынскай беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Сярбіна" Віталь Бартоўка, старшыня праўлення Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Нёман" гарадской акругі Талыця Ляўбоў Дзівіна і старшыня культурнай асацыяцыі Belarus у Heanalі (Італія) Таццяна Пумпалева.

За шматгадовую плённую дзейнасць па захаванні і папулярывацыі беларускай нацыянальнай культуры ганаровай граматай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь адзначаны старшыня рэгіянальнай грамадскай арганізацыі "Беларусы Башкартастана" Раіса Зюзько, старшыня таварыства беларускай культуры "Сладчына" ў Друскінінкі (Літва) Валюціна Іванюская і старшыня праўлення Беларускага цэнтру вучобы і развіцця EVA-Studioforum у Таліне (Эстонія) Ніна Пэарна.

На занятках па харэаграфіі ва Універсітэце культуры і мастацтваў

дзяржавы (50 праэнтаў і больш) не ўключэння ў рээстр. Арганізатары, якія палыгаюць ўключэнню, але не далжэныя ў рээстр, не маюць права арганізаваць і праводзіць культурна-відэаішчых мерапрыемстваў.

Для ўключэння ў рээстр арганізатар накіроўвае ў Міністэрства культуры заяву і наступныя дакументы: згоду на апрацоўку персанальных звестак (у тым ліку спецыяльных персанальных звестак) арганізатара (для індывідуальнага прадпрыемальніка) або заснавальніка (заснавальніка) ці кіраўніка арганізатара (для юрыдычнай асобы або замежнай арганізацыі) і вышкіку аб прапаварушэннях, звесткі пра якія захоўваюцца ў адзінным дзяржаўным банку дзеленых аб прапаварушэннях, у адносінах да арганізатара (для індывідуальнага прадпрыемальніка), заснавальніка (заснавальніка)

ці кіраўніка арганізатара (для юрыдычнай асобы або замежнай арганізацыі).

Форма заявы аб ўключэнні ў рээстр вызначана пастаноўнай Міністэрства культуры ад 11 ліпеня 2022 года №56 і размяшчана на афіцыйным сайце ведамства. Разгляд заявы і прыкладзенага дакументаў ад таксама звестак атрыманых Міністэрствам культуры, ажыццяўляецца Рэспубліканскай экспертнай камісіяй па фарміраванні і відзленні рээстра, створанай пры Міністэрстве культуры. Працэдура праводзіцца бязплатна, тэрмін яе выканання — дваццаць календарных дзён з даты падачы заявы і неабходных дакументаў. Пасля прыняцця рашэння аб ўключэнні звесткі пра арганізатара ўносяцца ў рээстр, які размяшчаецца ў адкрытым доступе на афіцыйным сайце Міністэрства культуры.

Адмова ва ўключэнні ў рээстр і выключэнне арганізатара з рээстра ажыццяўляецца Міністэрствам культуры ў выпадках устаанулення фактаў парушэння арганізатарам паграбаваннаў заканадаўства, неадпаведнасці арганізатара патрабаванням пастаноўны №401 або пры наступленні ад арганізатара заявы аб выключэнні з рээстра. У апошнім выпадку выключэнне з рээстра праводзіцца на праўляю пратэншаші календарных дзён пры ўмове адсутнасці ў арганізатара фактаў парушэння патрабаванняў заканадаўства (або іншых фактаў, прадугледжаных пастаноўнай №401), а таксама невыкананых абавязачельстваў перад грамадзянамі і юрыдычнымі асобамі, якія набылі білеты на культурна-відэаішчых мерапрыемстваў.

Прынцыповая думка

Жылі-былі Стары са Старой...

"З каго смеяцца? З сябе смеяцца!". "Смех ды гурэ"; "Усё было б смехна, калі б не было так... страшна"; і яшчэ шмат якіх знаёмых нам выслоўяў можна знайсці ў сувязі з кастрычніскай тэлепраграмой аднаго з арганізатараў ўкраінскага разудуль "Квартала...". Магта таго што гадоўны выступоўца пад сімнічым псеўданімам "слуга народа" перанёс свае неэралізаваныя амбіцыі-комплекс у рэальнае жыццё, зваліўшы на галаву гэтага ж народа зусім не кіношны варыянт сапраўднага хара, дык яшчэ творчыя патугі папелічкіаў названага выступоўцы па камікадаў выліпіліся на тэлеэкран у нейкі там фантазмагарычым бункерфілм. Аказваецца, усё зладзі таго ж самага смеху, які сатырычным духам сваім быццам павінен узяць ментальны і фізічны градус "духу" ўкраінскіх байкоў, а разам з гэтым і павесаліць народ. Ды беднаму лоду, дамушча, не да смеху...

Праз агаданую чатырохсерыйную кіношну раптам захачелася стварыць свой, скажам, музыйны серыял, дзе гадоўны дзейнымі асобамі ў масках-касцомах знаёмых пушкінскіх казачных герояў выступілі сённяшнія антыгероі. Такім чынам — сінопіс. Жылі-былі Стары Джо са Старой Яі. І жылі яны на розных кантынентах. Ды не бядлі! Ёсць жа касмічная сувязь і звыш гадзоты. Ну дык вось, яшчэ што Джо валодаў не толькі залатой рыбкай, але і самым сапраўдным "залатым шчыльом". Словам, як у той казцы, што чыталі ўсе дзеці ў свеце, але ў нашым выпадку — з перанісаным ваводзе іянерашняга рэаліі сюжэтам. Старая выключыла ды выключыла доларавы ўлічаны ў свой бізнэсвыны жалівы Мілгары-банкамат-Брудныбомбаіт. І настолькі раскатала пабу Старая Яі, што Старога Джо яго зааіканскі элетрат пабачыў не на жаршкі ўчышчав-папкішак, пагражачы іміччэнтам да іншым перстуктыўным выгодам. А тым часам Яі літаратурна зварыцела, умуляючы сябе пуням зямлі ды тутаючы ножкамі ў бок усялячых там заходніх Пакруўдужаных Лінерых Кіўбае на Намотных Брусельскіх Каўчэках. "Гледзіць, май старыца гібея, наўкоя куды запальваюць, бо Электрыкі-Наймты разбегіліся што скарды! А што робіцца з мамі ўладанямі — спірэс разраўка! Ворагі, якіх я баюся да дрыжыкаў. І з розных бункераў даводзіцца вшышчав... Палайце... палайце... іннакі..."

Вядома, як гэтае "іннакі" урочнае матэрыялізавалася ў казцы-прытчы Аляксандра Сярбеевіча. І рабітае карыта, ля якога селла на сваё месца Старая, таму сведкам.

Геніяльнасць Пушкіна, мусіць, проста спрацыравалася на сённяшнія палезі ў дзяржаве-суселлі. І выразылі якія-ніякія вядуныя яе насельнікі адмошчы пэту, бо пазіналі ў вядомым творы свае "хадзелкі". Як паведалішы шматлікія СМІ, культурны працэс у краіне працэс удзелі і згоду пуных прадстаўнікоў ўкраінскага грамадства пайшоў у разнос. Апошні прыклад — мужныя ваеры нічога больш стратэгічнага не знайшлі, акрамя як бясстрашна змагацца з... чартовым помнікам Аляксандра Сярбеевічу Пушкіну, толькі ўжо ў цэнтры Кіева. А сталья бронзавая статуа ажы ў XIX стагоддзі. Ды толькі барабыты не ўлічылі, што з помнік Паэт "...ваздыг себе нерукотворным".

А тым часам у суседній з Украінай мірнай і стваральнай нашай Беларусі культурная прастора не разбураецца, а папшыраецца ва ўсёх напрамках. Паўстаюць новыя помнікі, вірую жыццё ў гэтадох, музеях, на выставах і канцэртных пляцоўках. Міжнародны фестывальны рух збірае тысячы заявак на ўдзел з многіх краіў сусвету. На дзень закрывацца "Лістапад". А ўвечар гаспадары юбілейны XXV Міжнародны фестываль анімацыйных фільмаў "Анімафэста-2022" у Магілёве — форум якрз падводзіць творчыя вынікі. І на гэтым трохдзённым музыйліпшыкішым марфоне з'явілася некалькі новых краінаў-удзельніц. Ніякіх сэнцаў не паўдывалі на працягу ўвечар 44 краіў свету — ад Аўстраліі і Мексікі да Філіпін і Італіі. Спартыстныя па краішальныя алоўкі "Анімафэсты" усё адно абудылося. І ў нікога ў адносінах ні да каго няма ніякіх фобій.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка заўсёды уважліва ставіцца да культурнага складніка краіны, да яе творцаў. Вось і 25 кастрычніка ў шнішаным калектыве Беларускай дзяржаўнай філармоніі прагучаў піль Лідара — "служыць захаванню і папулярывацыі ізадаў нацыянальнай культуры і ўмацаванню дзяржаўнасці".

"P.S. Калі ж вяртацца да творчасці бункерастваральніка з іх спробай дзільчы смехам скалечаных жахамі рэальнага харара людзей, дык варта заўсёды памятаць народную мудрасць: "Добра смеяцца той, хто смеяцца апошнім".

Злата ПЯСКАР

Рабочая група Міністэрства культуры, у склад якой увайшла міністр, яго намеснікі і начальнікі аддзелаў і Упраўлення Міністэрства культуры, 20 кастрычніка наведала Магілёўскую вобласць. У межах візиту прайшоў Азіны дзень інфармавання, а таксама былі праведзены прамыя тэлефонныя лініі і асабісты прыём грамадзян. Узелынікі рабочай групы абмяркоўвалі з калегамі задачы, якія стаяць перад сферай культуры, шукалі шляхі рашэння праблем і ўдасканалення сумеснай працы міністэрства і рэгіянальных устаноў.

Анатолій Маркевіч у Дзіцячай школе мастацтваў Кіраўска

Чым жыве культурная Магілёўшчына

Якія пытанні найбольш хвалюць жыхароў рэгіёна?

■ Сустрэчы зладзілі ў Асіповічах, Бабруйску, Быхаве, Бялынічах, Глуску, Горках, Кіраўску, Клімавічах, Краснаполлі, Крутым, Магілёве, Мсціславе, Слаўгарадзе, Шклове, Чорнаўе, Бабруйскім і Магілёўскім раёнах. Работнікі міністэрства былі вывучаючы эфектыўнасць дзейнасці рэгіянальных устаноў культуры. У цэнтры увагі Азінага дня інфармавання былі харчовая бяспека Рэспублікі Беларусь ва ўмовах эканамічных санкцый, а таксама імпартазамішчэнне як нацыянальнай праксы і комплекснай стратэгіі развіцця эканомікі.

■ Міністр культуры **Анатолій Маркевіч** прайшоў Азіны дзень інфармавання і сустрэчу з калектывам Дзіцячай школы мастацтваў Кіраўска, на базе Кіраўскага раённага выканаўчага камітэта таксама адбыліся прыём грамадзян і прамая тэлефонная лінія.

Выступленне Валерыя Грамады ў магілёўскай ратушы

Алена Быкава на Асіповіччыне

Сярод іншага ўздзямаля пытанне апытаўнасці ўстаноў культуры. Міністр падкрэсліў, што ў гэтай рабоце вельмі важна захоўваць баланс інтарэсаў і мэтазгоднасці. Таксама Анатолій Маркевіч заўважыў, што перспектывым напрамкам вырашэння дадзенай праблемы з'яўляецца аб'яднанне клубу і бібліятэкі, якое сабе ўжо добра зарэкамендала — у дваццаці сямі рэгіянальных цэнтрах прайшла інтэграцыя дзіцячых і дарослых бібліятэк. Акрамя таго, важна ўлічваць інтарэсы людзей у малых і адрэліраваных населеных пунктах.

Іна Адамовіч (другая злева) ў Клімавіцкім раённым цэнтры культуры

Альгерд Чарняўскі падчас экскурсіі па Мсціславе

У іх можа быць сіэна, гук і ўсё неабходнае, што дазваляе ладзіць культурныя мерапрыемствы ў розных населеных пунктах.

Акрамя таго, абмяркоўвалася пытанне аб воніскіх пахаваннях, якія маюць статус гісторыка-культурных каштоўнасцей, і ўлік іх праходзіць па лініі як Міністэрства культуры, так і Міністэрства абароны. Таму праблема неабходнасці рамонту ўнікаючых праблем з двайным узгадненнем. Яшчэ Анатолій Маркевіч азнаёміўся з рэстаўрацыйнымі работамі, якія адбываюцца ў Палацава-парковым комплексе Булгакаў XIX стагоддзя ў

Жылічах Кіраўскага раёна. Ужо ў снежны гэты аб'ект мусіць знаць у эксплуатацыю, але праца там працягнецца: наперадзе добраўпарадкаванне прылеглай тэрыторыі, у тым ліку адунаўленне страчанай аранжарыі і маркіных вадаваў.

■ У магілёўскай ратушы арганізавалі сустрэчу з работнікамі сферы культуры першага намесніка міністра **Валерыя Грамады**, які закрэпіў такія актуальныя праблемы, як павышэнне заробатнай плагы, дзейнасць па правядзенні культурных мерапрыемстваў і іншыя. Падчас прамой тэлефоннай лініі і асабістага

■ Начальнік упраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў **Іна Адамовіч** сустрэлася з работнікамі ўстаноў культуры Клімавіччыны. Яны звярнуліся да прадстаўніцы міністэрства з просьбай пасадзейнічаць у рамоне будынка раённага краязнаўчага музея, што мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Таксама разглядалася пытанне набывання музычных інструментаў. Яшчэ Іна Адамовіч наведала Клімавіцкую дзіцячую школу мастацтваў, Цэнтральную раённую бібліятэку імя І. Пехерава, установу культуры Пімаўскага і Раднянскага сельскіх саветаў дэпутатаў.

■ У Асіповіцкім раёне правялі сустрэчу з начальнікам аддзела арганізацыйнай работы і дакументааборату **Аленай Быкавай**. Присутныя змаглі пагучы тлумачэнні, якія датычыліся змянення і дапаўнення ў Кодэкс аб культуры Рэспублікі Беларусь, арганізацыі культурна-вядовішчых мерапрыемстваў. Таксама былі абмеркаваныя праблемныя арганізацыйныя дзейнасці і аптымізацыі ў сферы культуры, працоўнай дысцыпліны, кадравыя патэнцыялы галіны, выканання асноўных паказчыкаў. Закраналася пытанне выплаты надбавак работнікам сферы з сельскай мясцовай сферы з Чарыкаўскай наведла начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са сродкамі масавай інфармацыі Міністэрства культуры **Вікторыя Ратабыльская**. Яна запыталася ў Чарыкаўскі гісторыка-краязнаўчы музей, а таксама сустрэлася з работнікамі раённага Дома рамёстваў і прыняла ўдзел у майстар-класе па саломяцінацці, праведзеным для навучэнцаў мясцовага Дзяржаўнага прафесійнага ліцэя №11. Яшчэ **Вікторыя Ратабыльская** пабывала ў чарыкаўскай бібліятэцы і азнаёмілася са шматлікімі краязнаўчымі практамі, якія рэалізуюцца ў устаноў.

■ А начальнік аддзела арганізацыі навукова-практычнага і метадычнага забеспячэння ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры **Альгерд Чарняўскі** пабываў у Мсціславе і падчас экскурсіі па гісторычным цэнтрах адзіначкаў і паліцэўскай гісторыка-культурнай спадчыны абласнога цэнтра.

■ У раённай сталіцы на невялікай тэрыторыі скансаваны многія цікавыя помнікі гісторыі і архітэктуры. Нельга не пагадзіцца: каб вярнуць сваю краіну і жыццё людзей, варт пабачыць самую аддаленую не куткі, дзе, як і паўсюль на нашай зямлі, заўсёды рады добрым гасцям.

■ Мачою сваю сцяну (а насамрэч дзве — вялікую і камерную), у якіх роўна штораў даказвае, што музыка не можа быць прывязаная да адной змяняючай прасторы: у філармоніі ёсць філіялы ў абласных, вядзення пошуку новых канцэртных пляцовак у музеях, школах, касцёлах, ладзіцца гастролявыя выезды.

— Так, і гэта таксама адна з галоўных задач — насамрэч культурнага жыцця краіны яркімі музычнымі падзеямі, выбітнымі канцэртнымі праграмамі, адкрыццямі новых імянаў. Філармонія свядома трымае курс на акадэмічнасць, на беларускую нацыянальную музычную культуру. Нашы творчыя калектывы і салісты з'яўляюцца лакумсавай паперкай, што вызначае лепшыя здыбыткі ачыненага музычнага мастацтва. Іншымі словамі, трымаем марку. І, зразумела, будзем трымаць яе надалей!

— У філармоніі прадлаі нашы дзесяцігоддзі наша філармонія прадлаі лепшых музыкантаў з Масквы, колішняга Ленінграда і нават усю Савецкага Саюза. Са знікненнем апошняга некаторыя сувязі былі парваны, але потым гастролявы дзейнасць адрадылася. Пандэмія і палітычныя падзеі зноў змянілі сітуацыю. Атрымліваюцца гэтка арзі?

— Вядома, для гастроляўных тураў цяпер не лепшыя часы. Але мы актыўна вядзем перамовы з філармоні-

Антон РУДАК
Фота з Telegram-канала
Міністэрства культуры

Гармонія філармоніі

Беларускай дзяржаўнай філармоніі — 85! Урачыстасці з гэтай нагодай адбыліся 25 кастрычніка, прымеркаваныя да адкрыцця 48-га фестывалю "Беларуская музычная восень". Наш суразмоўца — генеральны дырэктар гэтай вядучай канцэртнай устаноў краіны **Аляксандр НІКІТА**.

— Аляксандр Іванавіч, у гэтыя дні вы не толькі атрымліваеце віншаванні, але і задумваецеся пра далейшае развіццё канцэртнай дзейнасці ў краіне. Якімі вам бачацца галоўныя задачы філармоніі?

— Галоўная задача менеджмента нашай устаноў — стварыць камфортныя ўмовы знаходжання артыстаў на сваёй "хатняй" сцэне. А так было, прынамсі, не заўжды: усаны будынак філармонія атрымаў толькі ў 1964-м, дагэтуль канцэрты праходзілі на розных пляцоўках — у тым жа Клубе імя Дзяржынскага.

— Мачою сваю сцяну (а насамрэч дзве — вялікую і камерную), у якіх роўна штораў даказвае, што музыка не можа быць прывязаная да адной змяняючай прасторы: у філармоніі ёсць філіялы ў абласных, вядзення пошуку новых канцэртных пляцовак у музеях, школах, касцёлах, ладзіцца гастролявыя выезды.

— Так, і гэта таксама адна з галоўных задач — насамрэч культурнага жыцця краіны яркімі музычнымі падзеямі, выбітнымі канцэртнымі праграмамі, адкрыццямі новых імянаў. Філармонія свядома трымае курс на акадэмічнасць, на беларускую нацыянальную музычную культуру. Нашы творчыя калектывы і салісты з'яўляюцца лакумсавай паперкай, што вызначае лепшыя здыбыткі ачыненага музычнага мастацтва. Іншымі словамі, трымаем марку. І, зразумела, будзем трымаць яе надалей!

— У філармоніі прадлаі нашы дзесяцігоддзі наша філармонія прадлаі лепшых музыкантаў з Масквы, колішняга Ленінграда і нават усю Савецкага Саюза. Са знікненнем апошняга некаторыя сувязі былі парваны, але потым гастролявы дзейнасць адрадылася. Пандэмія і палітычныя падзеі зноў змянілі сітуацыю. Атрымліваюцца гэтка арзі?

— Вядома, для гастроляўных тураў цяпер не лепшыя часы. Але мы актыўна вядзем перамовы з філармоні-

мі постсавецкай прасторы, падпісваем мемарандумы аб супрацоўніцтве, ладзім узаемныя гастролі. Бадай, самая шчыльная кантакты ў нас — з расійскімі музыкантамі і творчымі аб'яднаннямі. Сведчаннем аб тым — цяперашняе святкаванне юбілею і прыезд знаных расійскіх віртуозаў Сяргея Радугіна і Міраслава Кудышова, якія бліскуча выступілі з нашым найстарэйшым калектывам — Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам на чале з народным артыстам Беларусі Аляксандрам Анісімавым. Той жа Радугін іграў Віяланчэльны канцэрт Сен-Санса на інструментах вялікага Страдывары. Але галоўнай каштоўнасцю гэтага выступлення быў не сам інструмент, а ягоны ўладар і, дакладней, усана інтэрпрэтацыя гэтай музыкі. А яшчэ — наша публіка і тое, наколькі шчыра і зацікаўлена яна рэагавала на

складанасці і цяжкія пераломныя моманты, удалося захаваць галоўнае — нашы творчыя калектывы, якімі ганарыцца ўся краіна і якія складаюць аснову нацыянальнай музычнай спадчыны. Акрамя згаданага сімфанічнага аркестра, гэта Нацыянальны акадэмічны народны аркестр імя Юсіфа Жыноўча, Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырмы, шматлікія больш камерныя складкі: не толькі дзяржаўны аркестр і хор, але і Ансамбль салістаў пад кіраваннем Ігара Іванова, "Класік-Авангард", "Камерата", фальклорныя калектывы "Святая", "Купаліна", Мінскі струнный квартэт, фартэпійны дуэт, тэатр аднаго акцёра "Зніч", нарэшце, Філармонія для дзяцей і юнацтва. Захаваліся і фестывалі, заснаваныя ў савецкія часы, — тая ж "Беларуская музычная восень" працяглася больш за месяц. Сялета у яе афі-

незабыўныя эмоцыі. Маскак можа павесіць на сцяну сваю карціну, і людзі будуць любавіцца ёй колькі таўгодна. Музыка ж — мастацтва хуткапыльнае. Яна пратэчула — і застаюцца толькі ўспаміны. А якімі яны будуць — залежыць ад нас.

— Ну, з хуткапыльнасцю ў свеце ўжо навучыліся змагацца, і вядома тут нават дапамагалі: многія ўстаноў, калектывы пачалі праводзіць канцэрты, спектаклі анлайн, шырока выкладзе запісы ў Сёпіва. Ші паўстае штошыцкі падобнае ў нас? Толькі не гаварыце, што рады і гэтае бачанне рэгулярна ладзіць трансляцыі і запісы, бо гэтага ўсё роўна замала.

— Мы даўно над гэтым працуем, ужо шмат чаго зроблена. Пракладваюцца камунікацыі, вядуцца іншыя папярэднія работы. Да таго ж назашаны і захаваны многія ранейшыя запісы. Магу вас запэўніць: у хуткім часе мы прыйдзем да магчымасці весці якасныя трансляцыі анлайн і запісваць усё нашы канцэрты. Бо гэта наш нацыянальны скарб, якім нельга раскідацца — толькі зберагаць. З панавай і любоўю. І гэта тымчасна не толькі творы беларускіх кампазітараў, але і самых рэзультатывых праграм, папярэдніх выканаўцаў. Апошнім часам вельмі змяніліся формы прэзентацыі публіцы музыкі ўроўне і акадэмічнай у тым ліку. Складаны сінтэз харавы і вілаў мастацтва закрэпіў у нас філарманічную сферу. Прыкладам — феерыя "Дзяны цар" у рамках "... Восені", дзе музыка яднаецца з паэзіяй, харографіяй, светлавым шоу, відэаартаграфам.

— У вас за плячыма не толькі выдатная музычная адукацыя, але і ўласная выканальніцкая практыка. Тое, што вы музыкант, у цяперашнім вашым дырэктарстве да-

памагае ці, можа, перашкаджае?

— Адназначна — дапамагае: каб знайсці з кім-небудзь паразуменне, трэба паставіць сабе на ягонае месца, адлучыць тое, што адчувае ён. Мне не трэба намаганьня "уявіць сабе" музыкантам, я разумю кожнага з іх — і сталых, і маладых, кожнага са сваім характарам, патрабамі, амбіцыямі. Дапамагае і тое, што я з матомнай сям'і музыкантаў і працэдураў ужо чамбэртае яе пакаленне. Я беларус, але нарадзіўся ў Махачкале. Морай дзядуля — заснаваў школу тамтэйшай духавой філармоніі. Бабуля заглядвала фартэпійным адляжэннем. Так што акадэмічная музыка ўвайшла ў маё жыццё не проста з яго пераходжання. Прафесія была насканавана! Я займаўся на скрыпцы, працаваў у Дагестанскай дзяржаўнай філармоніі: іграў там у аркестры. А на алыт ямяе зманіла знакамітага Лючэя Ластаўка — узяла ў свой клас. І гэта быў нейкі новы этап, новае асэнсаванне музыкі і мяне ў ёй. Людзі творчых прафесій — наш неапазыны скарб. У дзядзькі момант я гэта не пра сабе гавару, а пра многіх і многіх нашых артыстаў. Стварыць добрыя ўмовы для іх творчасці і дасягнуць тых дасягненняў да публікі — гэта і ёсць філармонія, што не вядомакова рыфмуецца з... гармоніяй. Не ў сэнсе складанай музычнай тэорыі, якую мяно на ўвазе гармонію сустрачваю, каасмічную — у душы кожнага, хто прыходзіць да нас і атрымлівае тую гармонію на філарманічных канцэртах.

Надзея БУЦНДЗІЧ

Чароўная сіла анімацыі

Учора ў Магілёве адбыліся пераможны XV Міжнароднага фестывалю анімацыйных фільмаў "Анімаўка-2022".

Гран-пры заваявала рэжысёр Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Грына Тарава, якая прадставіла на конкурсе работу аб Халаскоце "263 ночы". Яна таксама перамагла ў намінацыі "Найлепшы анімацыйны фільм".

За чвэрць стагоддзя форум стаў сімвалам культурнага жыцця ў горадзе на Дняпры. У мясцовых жыхароў фестывальныя дні заўсёды асацыяруюцца з яркімі фарбамі і станоўчымі эмоцыямі.

Анімацыйныя фільмы, дзіцячая анімацыйная творчасць, дзіцячая выяўленчая і доктарыўна-пракладная творчасць — конкурсныя праграмы былі рознымі на розны ўзрост і суг. Работы ацэньвалі сапраўдныя майстры сваёй справы, такія як заслужаны дзеясц мастацтваў Расійскай Федэрацыі, мастак-анімацёр Леанід Носарыў, мастак-пастаноўшчык студыі анімацыі "Беларусьфільм" Ганшчэна Кубіцкія, член Беларускага саюза мастакоў Сяргей Сотнікаў. Жюры выбрала больш за 20 уладальнікаў крышталёвых алоўкаў.

Паўгадзі гасцей і ўдзельнікаў любівейшай "Анімаўкі" прыхаў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Сяргей Саракач, які сказаў: "Знаходзіцца на гэтай сцэне, успамінаю словы вялікага кінарэжысёра: кіно — гэта экран з мроям крэслаў, якія неабходна запоўніць. Няхай кіназата "Анімаўскі" заўсёды будзе на поўнае яскравымі эмоцыямі і бяскомнымі аваячымі".

Зачытаючы прывітальны адрас ад міністра культуры Анатоля Маркевіча, Сяргей Саракач заявіў, што "Анімаўка" — значная культурная падзея не толькі для жыхароў рэгіёна, але і для ўсёй Беларусі. "Захаванне добрай традыцыі на працягу 25 гадоў — верная прыкмета мажнасці і запатрабаванасці анімацыйнага сёння. Наш фестываль — адна з нямногіх кінапаўднёў, прысвечаных дзіўнаму свету мультыплікацыі, яго творчым поспехам, сямейскасці супрацоўніцтва, любові да справы і жаданню несьці новае і прыгожае. «Анімаўка» не толькі дамаструе асноўныя напрамкі сучаснай анімацыі, але і дапамагае зразумець жыццё, культуру і менталітэт іншых краін".

Тры дні гасці і ўдзельнікі мультыплікацыйнага форуму, дзякуючы творчым сустрэчам, знаёміліся з вядомымі адысласцамі і пераімамі ўнікальных досвед. Напрыклад, на аўтарскім майстар-класе "Анімацыя ў тваім смартфон" рэжысёр ігравога і анімацыйнага кіно, сцэнарыст, прадзюсар, член Саюза кінематографістаў Расіі Сяргей Стручоў так абазначыў моту фестывалю: "Ёсць філасофская думка: у мастацтве чалавек пражае сваё другое жыццё. Гэта той досвед, які людзі набываюць, вераючы, каб не рабіць дурных учынкаў, каб імкнуцца да святага і высокага. Мне падаецца, менавіта дзеля таго "Анімаўка" павінна жыць і развівацца".

А на ўрачыстым акрышы намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама Валеры Малашка падкрэсліў: "У 25-ы раз "Анімаўка" прыйшла да нас, расквашаная сцягамі практычна з усяго свету. Мусіць, у гэтым унікальнасць падзеі. Нягледзячы на тое што дарослыя вызначаюць, хто ў свеце галоўны, — дзеці заўсёды галасуюць за мір. Анімацыя — гэта мастацтва, якое нясе добрае, вясёлае!"

Любіце мульцікі!

На тры дні Магілёў ператварыўся ў дзіцячую пляцоўку: з 26 да 28 кастрычніка ў горадзе на Дняпры гудзела "Анімаўка". Але ці толькі для маленчкіх гэты фестываль? Пра сансы мультыплікацыі пагаворым з дарослымі.

ІГАР, 22 ГАДЫ, ТЭХНІЧНЫ СПЕЦЫЯЛІСТ

Пра "Анімаўку" я раней не чуў. Аднак прыёмна, што мерапрыемствы для развіцця індустрыі анімацыі праходзяць у нашай краіне. Малым рэжысёрам-анімацёрам вельмі важна мець пляцоўку, дзе яны змогуць прадставіць свае першыя работы. А на "Анімаўку" гэты творчы спробы ацэньваюць прафесіяналы, што на мой погляд, вельмі крута.

У перспектыве было б цікава паглядзець працы беларускіх анімацёраў у VR-фармаце — такія намінацыя была сёлета на французскіх фестывалі ў Ансі. У праграму можна даць больш майстар-класаў на блізка да анімацый тэмы (напрыклад, прадстаўнікі беларускага праекта "Анібел" маглі б раскажаць пра агуванне стужак).

ІЛЬЯ, 19 ГАДОЎ, СТУДЭНТ

Я ўсёсна знаёмы з "Анімаўкай", бо часта бачыў постары пра яе ў нашых магілёўскіх кіназатрах. Ніколі не быў на гэтым фестывалі, хаця ў планах — наведаць яго калі-небудзь. Праўда, не асабліва захапляюся анімацыяй: мне больш падабаецца класічнае кіно. Люблю камедыі і экшны, таму хацеў бы ўбачыць эксперыменты з гэтымі жанрамі.

У кожнай краіне ёсць фільмы (і звычайныя, і анімацыйныя), вартыя ўвагі. Такія мерапрыемствы развіваюць духоўны свет і пашыраюць круггляд праз пазнанне іншых культур.

У лісце чакання

Здымкі кінакарціны "Ліст чакання" стартвалі ў Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры "Кардыялогія". Служка распавядае пра лёсы медыкаў нашай краіны, іх складаную справу, стасункі з калегамі і блізкімі.

У аснове сюжэта — гісторыя пра каманду сапраўдных прафесіяналаў, якія плануюць правесці ўнікальную аперацыю па дэвіной перадачы лёгкіх і сэрца бездазлейна хвораму чалавеку. Ліній персанажаў развіваюцца такім чынам, што кожны сутыкаецца са складаным пытаннем: як вырашыць сямейныя праблемы, ці варты пераязджаць за мяжу, як сумішчаць асабістае жыццё і кар'ерны рост. Але ж у цэнтры ўвагі — пазыцыя ўрачоў, якія на першае месца ставяць не асабістыя выгоды, а здароўе пацыента.

— Перадусім любіць фільм павінен адлюстроўваць час, у які мы жывём. Аб праблемах, што паўстаюць і перад канкрэтнымі персанажамі, і перад гледачамі. Мне падаецца, гэта асноўная задача кіно, — разважае рэжысёр, народны артыст Беларусі Аляксандр

АЛЕНА, 40 ГАДОЎ, ПРАФАРЫЕНТОЛАГ

Пра фестываль "Анімаўка" я чула яшчэ ў часы вучобы на ўніверсітэце культуры. Люблю мультфільмы, бо бышам акупаюся ў маленства. Часта ў дзіцячым анімацыі можна знайсці адказы на дарослыя пытанні. Мне падабаюцца і беларускія стужкі, напрыклад "Як сніжыць да сонца дэста". Ёсць і любімыя рэжысёры — Аляксандр Татарскі з серыяй анімацыйных фільмаў "Гара самашэваў".

Цешыцца, што на сёлетнім форуме можна было пазнаёміцца з творчасцю анімацёраў далёкіх куткоў свету, такіх як Саудаўская Аравія і Ямайка, бо пра тамтэйшыя культуры мы мала што ведаем. Думаю, і майм дзеям у гэтых краінах спадабалася б: яны вельмі дапытлівыя. Дачка (ёй 11 гадоў) любіць эксперыментаваш, здымае амаатарскія кароткія мультыкі. Мне падабаецца, што ў межах "Анімаўкі" даліцца таксама конкурсы дзіцячай творчасці, якія падтрымліваюць таленавітых школьнікаў і дапамагаюць раскрыць здольнасці.

НАТАЛЛЯ, 41 ГОД, ЗАСНАВАЛЬНИЦА СТУДЫІ "ЭНФІС"

Наша студыя мультыплікацыі ўдзельнічала ў фестывалі на працягу пяці гадоў з 2016-га — як ужывую, так і дыстанцыйна. Арганізацыя форуму цудоўная, вельмі спадабалася выступленні спецыяльных гасцей (напрыклад, кампазітара песьняў да "Смешарыкаў"). Яшчэ гэта зручная магчымасць сустрэцца з калегамі і абмеркаваць актуальныя пытанні.

Хочацца, каб было больш майстар-класаў для наведвальнікаў свята. Людзі змогуць ачуць, як гэта ствараць анімацыю, і зусім па-іншаму паглядзець на ўжо звыклыя фільмы. На мой погляд, "Анімаўка" таксама патрэбная намінацыя "Праць глядацкіх сімпаўты".

Падобныя мерапрыемствы карысныя і для энтузіястаў, і для індустрыі ў цэлым. Трэба больш фестывалаў, і не толькі ітагоўшчых, але і спантаных, асабліва ў Мінску. Была б рада аказання там і як удзельнік, і нават як арганізатар.

Яфрэмаў. — Хочацца, каб з ладзенай стужкі пачалася традыцыя кінастудыі "Беларусьфільм" распавядаць пра нашых сучаснікаў. У апошні час праблемы рэальных людзей засталіся убачу, што ў корані няправільна. Варта вярнуць на экраны тых герояў, на якіх мы пачалі забывацца.

Па словах спонсарстваў, карціна распавядае не пра рэальных людзей. Але ў персанажы ёсць прататыпы — прафесары, выбітныя дзеючыя карыфэлі, якія пацвердзілі свай прафесійны ўзровень на міжнароднай арэне. Для прадападобнасці сюжэта аўтары звярталіся на кансультацыі да работнікаў сферы аховы здароўя.

Для здымак мастацкага фільма "Ліст чакання" залезнічані чатыры асноўныя лакацыі, у ліку якіх РНПЦ "Кардыялогія", аперацыйны блок гарадскай клінічнай бальніцы №6. У стужцы паўдзельваю народны артыст СССР Генадзь Аўсянінкіў, расійскі акцёр Дзмітрый Сутырын. Залезнічані і малады зоркі Эмарт-студыі кінакарціны.

— Не ведаю, што ў майго героя ёсць рэальны прататып — толькі тут, на здымацым пляцоўцы, я дазваляю прайсці праз пераформаванне ўрачоў сучаснага маштабу, прафесар, акадэмік, — распавядае Дзмітрый Сутырын перад тым, як пазнаёміцца з Юрыем Астроўскім — адным з заснавальнікаў кардыячэрні ў Беларусі.

— У першую чаргу гэта карціна пра нашых урачоў, што кожны дзень ратуюць чалавечыя жыцці, — падкрэслівае генеральны дырэктар Нацыянальнай інтэрнацыянальнай "Беларусьфільм" Уладзімір Карачуцькі. — У стужцы будуць паказаны лёсы герояў, якія штодня робяць пэўны выбар. Спадзяёмся, што гэтае кіно стане пачаткам цыкла фільмаў пра нашых сучаснікаў розных прафесій.

Убачыць карціну можна будзе вясной наступнага года ў беларускіх кіназатрах. Планавацца выпусціць і другую частку гісторыі. Абедзве стужкі пазней прадставяць таксама на анлайн-платформах.

На пленэры

"Моладзь цяпер па тэатрах і выставах не ходзіць, а толькі ў інтэрнэце сядзіць". Папулярнае меркаванне старэйшага пакалення абмерам у нашай бурбыцы. Яе гераній сёння стая Марта Шчэрбіч. Дзівіцца ўсёго 19 гадоў, але яна даўно знайшла справу жыцця, якой пале і ў якой дамагаецца поспеху на распуліканскім і міжнародным узроўнях. Марта — сярэбраны прызёр XVI Маладзевыя Дзельфійскія гульні і ўдзельніца II Трыенале маладых мастакоў.

БЫЛО ДЗІУНА, Я ПАЛЮБІЛА

Пра мастацтва Марта распавядае захоплена. Яна ім напавядае, і творчая жывая сіла насчыскае таленавітую дзівічню толькі з прыходам музы. — Кожнаму творцу, што ў сваёй справе дамагасца поспеху, вядома: адно тое, што цяжка і ўпарта працуе, заслугоўвае натхнення. Яно рэзю, якому трэба палець ухапіць.

Пазней у жыцці Марты былі і іншыя палюбы. І ў кожнага юнага мастака нечому вучыцца з Дундзіа — сталіцы Таі дэкастацыя. Там развіваецца XVI Маладзевыя Дзельфійскія гульні краіны-удзельніцы СНД. На конкурсе наша геранія павяла дзве работы — "Аўтапартрэт" і "Кожнаму ван Дэйку — свайму Рубенсу".

Немагчыма ўвясць таленавітага вучня без таленавітага педагога. Марта ўспамінае свайго першага настаўніка — Глеба Герасімава, які даў дзівічыне моцную базу малюнка, жывапісу і кампазіцыі. Менавіта гэты выкладчык даказаў зусім юнай і неспрактыкаванай мастачцы значнасць накідаў. Ён прывіў геранію самую важную для творчага чалавека якасць — самадyscyпліну.

— Цяпер тое мая супермом — смешца Марта, разбурваючы распаўсюджаны міф пра майстроў, якія працуюць толькі з прыходам музы. — Кожнаму творцу, што ў сваёй справе дамагасца поспеху, вядома: адно тое, што цяжка і ўпарта працуе, заслугоўвае натхнення. Яно рэзю, якому трэба палець ухапіць.

"Хачу намацаць нерв"

Маладая мастачка пра творчасць, натхненне і Дзельфійскія гульні

ласа. Дзякуючы Яншчу Багданаву яна перацела баяша эксперыментатэ і пачала дзівічыначь больш свабодна. Потым геранія апынулася пад крылом Алены Бараноўскай, пра якую адзначае: — Менавіта Алена Анатолеўна паставіла мяне на ногі, раскрыла сур'бнасць прафесіі. Асабліва запамінаюся ёе словы, якія цяпер лічу сваёсааблівым дзівям: "Жывапіс — гэта лад жыцця".

Зараз Марта вучыцца ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў па спецыяльнасці "Станковы жывапіс". Педагогам творцы з'яўляецца Ганна Конанава, ад якой дзівічына зарэкасацца энергія і натхненнем: — Ганна Уладзіміраўна вядзе мяне па нялёгім, але зымальным шляху мастака. Дзякуючы ёй, я пачала ачуваць сілу і ўпэўненасць у сваіх магчымасцях.

СЯРЭБРАНЫ МЕДАЛЬ І СОНЕЧНЫЯ УСМЕШКІ

Зусім нядаўна Марта вярнулася з Дундзіа — сталіцы Таі дэкастацыя. Там развіваецца XVI Маладзевыя Дзельфійскія гульні краіны-удзельніцы СНД. На конкурсе наша геранія павяла дзве работы — "Аўтапартрэт" і "Кожнаму ван Дэйку — свайму Рубенсу".

Выставы, у якіх паўдзельнічала Марта Шчэрбіч:

- 2019, 2020, 2021 — Рэспубліканская выстава-конкурс "Я Маня. Я Шышкі. Я Малевіч": НЦСМ, Мінск, Беларусь.
- 2020 — Рэспубліканскі конкурс мастацтваў Grodno Star. Гродна, Беларусь (гран-пры).
- 2021 — IV Рэспубліканскі конкурс-фестываль творчасці RoskvitBY, Магілёў, Беларусь (лаўрэат I ступені).
- 2021 — Міжнародны конкурс мастацтваў ZSHA (3-е месца, намінацыя "Нацюрморту").
- 2022 — Міжнародны конкурс мастацтваў. ЗША (фінал, намінацыя "Партрэт").
- 2022 — выстава "Арт-Панорама", Гродна, Беларусь.
- 2022 — выстава ў галерэі Kodex. БДАМ, Мінск, Беларусь.

Мастацтвам раскрывае нейкую таямніцу, і параўноўвае яго з нараджэннем: — Спачатку ўзнікае ідэя, потым я думаю, як яе рэалізаваць. І справа гэтая вельмі важкая і доўгая. Яна ўключае ў сабе стварэнне накідаў, эскізаў, эцюдаў, працу з матэрыяламі, падрыхтоўку палатна. Працэс можа

цягнуцца месіца, а то і больш. А пасля наймаўзвыш сама хвалючы і любімы эцюд — работа над каршыняй, сапраўдны барашка мастака і яго твора. Затое пазней, калі праца гатовая, апаноўвае эйфарыя.

Усё ж надоеўта гэтае пацуюшце ўнутры Марты не затрымаўся ешца. Літаральна праз пару дзён задавальненне знікае, і наша геранія, як і любы творца, пачынае бачыць драбніткі недахопаў, няносыць, што хочацца выправіць. І зноў з'яўляецца ідэя, зноў пачынаецца барашка-бас. Бяскомныя сілы пошукаў дасканаласці не спыняцца ніколі.

Цяпер каршыня Марты "Калейдаскоп" можна убачыць на Трыенале маладых мастакоў у Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў. Каб трапіць у праект, дзівічыне давялося працесі строгай аабор. На палатне намаленыя рынак. Чаму менавіта такі вобраз?

— Гэта вынік доўгага працэсу рэфлексіі, — тлумачыць наша геранія. — Прышлося залезці ўнутры сабе, шукаць воагуку.

У дзівічыных успамінах — яркія, эмашыяналы, няхай і трохі змязаныя даўнастасю. — Марта знайшла імпульс да пачатку працы. Дзівічына згадала, як разам з мамай і бабаўняй хадзіла па рынак, які ён сніваю. І ў рабоце гэта сапраўды ачуваецца: зноўкі тукі, якія кожны з іх — пра сваё, выглядаюць дзівічосна гарманічнымі і зладжанымі. І прыдаўкі з ежай, і засяроджаныя людзі з чырвонымі ад марозу шчочамі пераносіць гледача ў незвычайны і такі знаёмы "базарны дзень".

Марта Шчэрбіч — таленавіты творца і, што не менш важна, цудоўны чалавек. Яна верыць у сілу мастацтва. Кожную новую каршыню ачувае як танцы пагружання ў дзівічы свет — ямянічы і поўны глыбокіх сэнсаў. А на пытанне, чым для гераніі з'яўляецца творчасць, 19-гадовае дзівічына адказвае: — Мэтай свайго творчага жыцця лічу магчымасць выклікаць пачуцці, намалюваць у кожным чалавеку нерв, які адказвае за ўнутраны воагуку.

Ксёнія ЗАРЭЦКАЯ

М. Шчэрбіч, "Калейдаскоп"

Сёння, паважаны чытачы, нас чакае бібліятэчны дзень — агляд навін кніжных скарбніц. Мы зможам не толькі знаёміцца з патрэбнай літаратурай, але і зазірнуць на розныя цікавыя мерапрыемствы, каб натхніцца творчай атмасферай.

СЭЛФІ З ВАСЬЛЮКОВЫМ НАСТРОЕМ

А пачнём мы з *Гомельшчыны*. Галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Светлагорскай раённай сеткі бібліятэк Валентына Расоўская пазнаёміць нас з конкурсам «BiblioStyle. Паэзіяўныя крэатыў», далучыцца да якога маглі бібліятэкары гарадскіх і сельскіх устаноў.

Спаборніцтва абвясцілі ў пачатку года. Па ўмовах кожны ўдзельнік павінен быў аформіць фотазону ў памяшканні сваёй бібліятэкі. Дарчы, тэматыку адмысловай прасторы, як і яе дызайнерскае вырашэнне, вызначалі самі работнікі кніжных скарбніц. Зразумела, бібліятэкары не былі б бібліятэкарамі, калі б не натхніліся знакамітымі і папулярнымі ў чытацкай творцы.

Напрыклад, супрацоўнікі гарадскіх бібліятэк №3 і №6 Вера Клімовіч і Галіна Зеліна-Касцяўская стварылі фотазону на матывах алегарычнай апавесці-казкі А. дэ Сент-Экзюперы. Там былі і загадкавае зорнае неба, і ілюстрацыі, і відомы, любімая кветка Маленькага прынца — рука.

Колер настрою — васільковы. Менавіта так можна ахарактарызаваць фотасторыю ад работніка гарадской бібліятэкі №1 Таццяны Русновіч. Дарчы, васільковыя настроі панаваў ва ўсёй чытацкай зале: на выставе, прывесчанай класікам беларускай літаратуры Я. Купалу і Я. Коласу, ў экспазіцыі «Наша спадчына», на лавачцы, прывесчаны на якую можна было не толькі зрабіць запамінальны адмак у прыгожым вінку, але і настрайваць смачныя яблыкі.

Супрацоўніца гарадской бібліятэкі Маладзёжнага мікрараёна Настася Андрэйчыкава ўразіла фотазонай, што нагадала чытачам аб Гары Потэры. А наведвальнікам Асташкавіцкай сельскай бібліятэкі прапанаваўся стварыць ліст у адмысловай прасторы «Я к вам пішу...». Аўтар гэтай экспазіцыі, бібліятэкар Таццяна Пінчук дадала ноту сучаснасці:

Чытаць, спасцігаць ды экаадукоўвацца

фасцісі пісьмо можна было не толькі ручкай, але і з дапамогай ноўтбука.

Здзівіла карыстальнікаў і работніца Якімаўскага сельскай бібліятэкі Святлана Обух. У экспазіцыі Святланы з прыгожай назвай «Кніжная распосды» адразу кіламетра ў вочы незвычайны насценны галічкін, аздоблены волькамакі выданьняў, у назвах якіх ёсць адпаведныя лічы.

Азірнуцца на былое пранавала пераможца конкурсу Ганна Шруб, што працуе ў дзіцячай раённай бібліятэцы. Яна скарысталася ў сваёй фотазоне розныя прадметы, якія нагадалі аб мінулым. Глядзіш, і здаецца, гаспадар гэтага невялічкага пакоя выйшаў на хвілінку і вось-вось з'явіўся, сядзе за столік і пачне пісаць... Што менавіта? Невядома.

«Аркамітэту конкурсу было лапові няпроста вызначыць пераможцаў, бо ўсе работы ў чарговы раз пацвердзілі ў светлагорскіх бібліятэках працуючы таленавіты людзь», — адзначыла, што ў дапамогу зрушэліся інтуіцыя судзеслі продажычы пэсэннікуў з іх партрэтамі, і даведлася, што імя Мікалая Чаргінца занесена ў Кнігу

ПРЫЗВАННЕ — ЧЫТАЦЬ

А цяпер завітаем на *Гродзеншчыну*, дзе нас чакаюць сустрэчы з майстрамі прыгожага пісьменства. Святлана Чубрык, загадчык аддзела абслугоўвання інфармацыі *Наварудскай раённай бібліятэкі*, запрасіла ў літаратурную гасціўню «Прызванне — пісаць!».

Азірнуцца на былое пранавала пераможца конкурсу Ганна Шруб, што працуе ў дзіцячай раённай бібліятэцы. Яна скарысталася ў сваёй фотазоне розныя прадметы, якія нагадалі аб мінулым. Глядзіш, і здаецца, гаспадар гэтага невялічкага пакоя выйшаў на хвілінку і вось-вось з'явіўся, сядзе за столік і пачне пісаць... Што менавіта? Невядома.

мі з лепшых сталі Ганна Шруб, Святлана Обух і Настася Андрэйчыкава.

На літаратурны вечар «Вышыня, наханаваная ад нараджэння», прымеркаваны да 75-годдзя Юркі Голуба, сабраліся землякі творчы ў *Зэльвенскай раённай бібліятэцы*. Пра гэта паведамляе *Вольга Камікевіч*, намеснік дырэктара ўстановы. На імпрэзе прэзентавалі пясмыротную кнігу паэта Гучалі вершы Юркі Голуба, а таксама ўспаміны пра яго з вуснаў блізкай сяброў, аднакласнікаў і нават настаўніка.

А ў *сельскай бібліятэцы аграгарадка Галынавічы Ашмянскай раённай бібліятэкі* зварнуліся да творчасці класікаў-юбіляраў. У рамках марафону «Пазнай Беларусь, з Купалам і Коласам» правалі літаратурна-музычны вечар «О мільі краіны! Усёй душою яны злучыліся з табою». Вялома, дэкламавалі вершы, сплталі песні, папівалі. А пасля заканчэння мерапрыемства некаторыя чытачы пайшлі дадому з кнігамі пэснiроў. Інфармацыя падляпілася загадчыкам бібліятэкі *Таццяна Іванова*.

ражордаў Гнеса янчэ ў 1998 годзе.

На літаратурны вечар «Вышыня, наханаваная ад нараджэння», прымеркаваны да 75-годдзя Юркі Голуба, сабраліся землякі творчы ў *Зэльвенскай раённай бібліятэцы*. Пра гэта паведамляе *Вольга Камікевіч*, намеснік дырэктара ўстановы. На імпрэзе прэзентавалі пясмыротную кнігу паэта Гучалі вершы Юркі Голуба, а таксама ўспаміны пра яго з вуснаў блізкай сяброў, аднакласнікаў і нават настаўніка.

А ў *сельскай бібліятэцы аграгарадка Галынавічы Ашмянскай раённай бібліятэкі* зварнуліся да творчасці класікаў-юбіляраў. У рамках марафону «Пазнай Беларусь, з Купалам і Коласам» правалі літаратурна-музычны вечар «О мільі краіны! Усёй душою яны злучыліся з табою». Вялома, дэкламавалі вершы, сплталі песні, папівалі. А пасля заканчэння мерапрыемства некаторыя чытачы пайшлі дадому з кнігамі пэснiроў. Інфармацыя падляпілася загадчыкам бібліятэкі *Таццяна Іванова*.

бібліятэкі *Кашырава Чайкоўскага*, у кніжных скарбніцах Ашмяншчыны на працягу гэтага года — Го да гістарычнай памяці — дзейнічае крэацываў праект «На краёчку зямлі пад назвай Беларусь». У рамках названай ініцыятывы ў *сельскай бібліятэцы аграгарадка Жураны* бібліятэкар Галіна Рабцэвіч падрыхтавала і правяла мерапрыемства «Вядомыя і невядомыя Жураны», паляс якога можна было прасачыць усю 615-галовую гісторыю раней маленькай вёскі, а цяпер квітнеючага аграгарадка. Не абмінулі ўвагай і жыццёвы творчы шлях знакамітага земляка Францішка Багушэвіча.

А вось *Ліскава раённая бібліятэка імя Янкі Купалы* рэалізуе праект «Жыццё ў стылі «ЭКА»». У экспазіцыі некалькі блокуў: «Экапанета», «Экагорад», «Экаасвета», «Экажыццё» і «Экатворчасць». Як піша загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу бібліятэкі *Дар'я Марцінкевіч*, выставу складаюць навуковыя працы, навучныя выданні, артыкулы з перыядычнага друку, матэрыялы навукова-практычных канферэнцый розных гадоў і дапаможнікі. Ачыслы словам, усё, што можна дапамагчы экаадукавацца.

Апрошчыць карысна інфармацыю ад непатрэбнай таксама трэба ўмець. Каб навучыцца гэтаму, *Інтэграцыйная бібліятэка аграгарадка Дамбрава Ітчанскай раённай бібліятэкі імя Цёткі* запрасіла дзяцей на адмысловае ўрок-інфармацыю «Тэмаініка папушніце: рэсурсы інтэрнэту».

Бібліятэкар *Святлана Медушэўская* зрабіла агляд пазнавальна-дакументальных і зямлячых дзіцячых і зямлячых сайтаў, прадставіла прэзентацыю «Любімыя казкі Маршака» і пазнаёміцца з творчасцю вядомага літаратара. Па словах *бібліятэкара Вольгі Значкоўскага*, вышаванцы ДПРД паабавілі наведваць кніжную скарбніцу разам з бацькамі ў набліжэньні часу.

ВЕДАЦЬ І ПАМЯТАЦЬ

Чадавак, узброеныя вёдамі, будзе адчуваць себэ ўстаўлена амаль у любой сітуацыі. І супрацоўнікі бібліятэк павіны пампагчы ў пошуку інфармацыі. Як паведама, дэкламавалі вершы, сплталі песні, папівалі. А пасля заканчэння мерапрыемства некаторыя чытачы пайшлі дадому з кнігамі пэснiроў. Інфармацыя падляпілася загадчыкам бібліятэкі *Таццяна Іванова*.

Дарчы, літаратурны вечар у гонар юбіляраў пад назвай «Зямлі вядомае» ў *сельскай бібліятэцы аграгарадка Мураваная Ашмянка*. А вось супрацоўнікі *філіяла «Дзіцячая бібліятэка Аграцэвіцкай раённай бібліятэкі»* самі пайшлі гаспадыня. Іх чакалі вышаванцы дакументальных і зямлячых дзіцячых і зямлячых сайтаў, прадставіла прэзентацыю «Любімыя казкі Маршака» і пазнаёміцца з творчасцю вядомага літаратара. Па словах *бібліятэкара Вольгі Значкоўскага*, вышаванцы ДПРД паабавілі наведваць кніжную скарбніцу разам з бацькамі ў набліжэньні часу.

Вера **НИКАЛАЕВА**

Экзамен здадзены на «Выдатна»!

Другая крываванка («Культура» №40 ад 01.10.2022) спарадзіла своеасаблівы рэкорд: 1 кастрычніка выйшла газета з новым заданнем, а ўжо 3-га на рэдакцыйнай электроннай пошце з'явіліся адказы. Іх даслала *Марыя Мікалаеўна Самалевіч* з аграгарадка Грынкі, што на Свіслаччыне. Пераможцу — 63 гады, звыш 30 з іх жанчына плённа працуе загадчыкам Грынкаўскага сектара клубнай і бібліятэчнай работы Свіслацкага цэнтру культуры і народнай творчасці. У пачатку 2000-х *Марыя Мікалаеўна* стварыла тэатр-студыю гульні «Карагод». Гэты калектыв вось ужо 17 гадоў носіць званне народнага. Сваю працу пераможца велімі любіць і ганарыцца тым, што яе клубная ўстанова заўжды лідзіруе па ўсіх напрамках. *Марыя Мікалаеўна* выхавала траіх дзяцей, якія ўжо маюць свае семі і дапамагаюць матулі. Яна найлепшая бабўла для сваіх чатырох унукаў.

«Люблю газету «Культура», — піша *Марыя*. — З задавальненнем чытаю і, бывае, дасылаю лісты. Ніколі ў жыцці не разгадала крываванак. Заўсёды лічыла, што гэта марная трата часу. А вось у нумары ад 1 кастрычніка Красворд неяк кінуўся мне ў вочы. Вырашыла здаць экзамен на веданне культуры і гісторыі сваёй краіны. Было многа велімі цікавых пытанняў, і я не пашкадавала часу, каб знайсці адказы, перачытаўшы артыкулы ў газеце. Я шмат падарожнічаю па свеце, але больш за ўсё люблю сваю Беларусь. Вось цяпер зноў збіраюся ў вандроўку — паглядзець расійскія гарады Уладзімір, Ніжні Ноўгарад, а таксама Казань. Усім жадаю творчых перамог!»

Цімафей **КАРПІНЧЫК**

Па гарызанталі:

1. Беларускі банк, які мае карпаратыўную калекцыю твораў вядомых мастакоў, напрыклад партрэтаста Савелія Сорына.
2. Конкурснае праграма дзіцячых фільмаў на фестывалі «Лістапад».
3. Гэты народны ансамбль народнай песні і музыкі Мазалаўскага сельскага дома культуры Віцебскага раёна ў кастрычніку адсвяткаваў 20-гадовы юбілей.
4. Прозвішча старшні Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму.
5. Назва серыі афортаў Мікалая Таранды на яго персанальнай выставе «Слухачычы прабур».
6. Фотакарэспандант газеты «Культура» з іменам Таццяна.
7. Гэаграфічны брэнд Беларусі, які спакон веку карміў, саграваў, ратаваў нашых продкаў.
8. Скалавае архітэктурнае пабудова. Такая, напрыклад, належала Румянцавым, а пасля Паскевічам.
9. Краіна, дзе праходзілі XVI Маладзёжны Дзельфіцкіх гульні на якіх паспяхова выступілі беларусы.
10. Адна з любімых роляў народнага артыста Беларусі Сяргея Франкоўскага ў оперы Уладзімера Соптана «Дзікае панаванне караля Стаха».
11. Падарожнік ад урада БССР, атрыманы народным пазтам Якубам Коласам у дзень 60-годдзя.
12. Новая рубрыка, якая чытацкай распачынае 2-ю старонку газеты «Культура».
13. Народная камедыя-спектакль Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь тэатра «Лялька».
14. Ісламская распуліца побач з Персідскай імперыяй, прадаўжэннікам якой прымуць удзел у Міжнародным кінафестывалі «Лістапад».
15. Аграгарадок у Магілёўскай вобласці на рацэ Добасна, дзе знаходзіцца Палацава-паркавы комплекс Булгакаў — помнік архітэктуры позняга класіцызму.
16. Назва першай беларускай Аўтарскай некамерцыйнай канцэптуальнай галэрыі.
17. Фальклорна-этнографічны гурт з вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці, што ступаўладальнікам Грэнтрэя на V Міжнародным фестывалі-конкурсе нацыянальных культур і фальклору «Усе народы ў гоцы да нас». Падзея абдыслася ў Вялікім Ноўгарадзе (Расія).
18. Рубрыка ў газеце «Культура».
19. Міжнародны фестываль, які ў 25-ы раз адзладзілі ў Магілёве з 26 па 28 кастрычніка.
20. Адна з асноўных функцыяў сістэмы кіравання. Ажыццяўляецца на аснове назірання і ў апошні час праводзіцца ў адносна доўгі перыяд да часу.
21. Жартоўная назва натуральнай плавцоўкі «Беларусьфіліяма» пад смалыячкіца.
22. Назва ялечнага тэатра філіяла №2 Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі Баранавічў.
23. Яна абрадавалі ялкі, звязане з абмалотам збожжа.
24. Адна з намінацый на II Трыенале мастацтваў Маладэчы.
25. Столькі дзень спатрыблас нашай чытацкай — першаму пераможцу крываванак.
26. Вёска ў Слонімскай раёне, дзе нарадзіўся мастак кіраўнік Міжнароднага фестывалю «У Шэметаў у Шастаківічў», оперны барытон Аркадзь Валодас.

Марыя Самалевіч:
«Я фатаграфую, ладжу розныя выставы, удзельнічаю і перамагаю ў фотаконкурсах. Фатаграфія велімі дапамагае мне ў працы».

Фота запоўненай крываванакі дасыліце да 19 лістапада на адрас: reklama@kultura-info.by

Адказы на крываванку, змешчаную ў №40 ад 01.10.2022

- Па гарызанталі:** 1. Ваенгеля 2. Добруш. 5. Птушка 6. Мір 9. Раўбічы. 11. Шамак 12. Шышка 13. Тампадор. 14. Сэрца 20. Манюшка 21. Лялька. 23. Явэрскі 24. Карась 26. Ротка 27. Праўдніч 28. Масква 29. Трыкан. 32. Справа 34. Мінас 35. Калусца. 36. Вулкалак 39. Кіно 41. Менка. 43. Юдэява 44. Урок 46. Барысаў. 47. Штат.
- Па вертыкалі:** 3. Мелыпаена 4. Прэмія. 7. Руцый 8. Ваішчыш 10. Люсіна. 15. Рэальнасць 16. Пыск 17. Капалюш. 18. Фэадар 19. Давенне 22. Стыгасцяна. 25. Дранні 28. Моладзь 30. Афіша 31. Стр. 32. Сёмкава 33. Акадэмія 37. Алешкевіч. 38. Царква 40. Сувернік 42. Манцік. 45. Патэнт 46. Брэст.
- Па вертыкалі:**
1. Намінацыя, у якой беларуска Любоў Глазава атрымала срэбраны медаль на XVI Маладзёжы Дзельфіцкіх гульнях.
  2. Нацыянальны фестываль Беларускай песні і паэзіі з амаль 30-гадовай гісторыяй і статусам значнай культурнай падзеі Міншчыны і краіны.
  3. Месца, калі работнікі культуры адзначаюць прафесійнае свята.
  4. Гульнівая праграма ад Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж», якая адыбываецца ў ратушы.
  5. Прозвішча начальніка ўпраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
  6. Прозвішча генеральнага дырэктара Цэнтру культуры «Віцебск».
  7. Від падліснай індэксавы газеты «Культура».
  8. Назва Беларускага таварыства ў горадзе Нарва (Эстонія).
  9. Прозвішча таленавітай актрысы, студэнткі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, гошці рубрыкі «Максіма малады».
  10. Найстарэйшыя сродка публіцы горадскага самакіравання, якая захаваўся на тэрыторыі Беларусі. Ёсць у комплексе Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж».
  11. Крама, у якой можна набыць выданне Другога струннага квартэта Дзімтрыя Смольскага, падрыхтаванае Аркадзею Валодасем.
  12. Прозвішча расійскага філосафа і грамадскага дзеяча, які наведваў Мінск у кастрычніку.
  13. Хрысціянская культава пабудова, прызначаная для рэлігійных набажэнстваў і малітваў.
  14. Першая праграма аб'явіянага, 90-га сезона ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі.
  15. Кітайская правіліца, дзе размешчаны Ханьшанскі педагагічны ўніверсітэт. Яго выкладчык Лю Хэцяньон 28 верасня прэзентаваў у БДІАМ выставу «Выява Беларусі ў традыцыйным кітайскім жыццё».
  16. Вёска Луніцкага раёна Брэсцкай вобласці, дзе знайшлі групавы пахаванні мірных грамадзян, растрыляных нямецка-фашысцкімі акупантамі.
  17. Грынкі сельскай аб'явіянага і вясення дзень, навуковец, этнограф, які нарадзіўся ў вёсцы Балашніцка Ашмянскага павета (дзяр ўёска Зелёны Бор). Яго імя носіць вуліца ў Ашмянск.
  18. Колішні фільм-удзельнік фестывалю «Лістапад», Рэжысёр каршыня Барыс Ушчанка.
  19. Тэатр яна глядзца з гэтага расійскага горада нядаўна прызяджаў на гастролі ў Беларусь у 15-ы раз.
  20. Аўтар каршыні «К. Мішчэвіч з кнігай».
  21. Дабрачынная рабоче мерапрыемства, у якім удзельнічалі супрацоўнікі газеты «Культура» падчас наведвання Садзіёна-паркавага комплексу «Сёмкава» пад Мінскам.
  22. Прозвішча польскай пісьменніцы беларускага паходжання грамадскага дзеяча і педагога эпохі паэзіявізму.
  23. Зборнік вершаў Янкі Купалы.
  24. Абласны фестываль фальклорнага мастацтва, які праходзіць на Брэсцчыне.

Галава маленькага Хрыста часоў першай рэстаўрацыі

Пальчатка святога Мікалая

Святы Мікалай

Сенсацыя: у фокусе Нясвіж

Адна з галоўных адметнасцей Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" — Касцёл Божага Цела — рэгулярна з'яўляецца на старонках "Культуры". Шмат гадоў наша дзяржава вядзе рэстаўрацыю гэтага помніка архітэктуры XVI стагоддзя, уключанага ў спіс UNESCO. Таму інфармагод для публікацыі заўсёды багата. Але цяпер ехаць па сенсацыю ў Нясвіж не спатрабілася. Яна чакала ў майстэрнях "Белрэстаўрацыі", што прытуліліся ў зацішным кутку цэнтра сталіцы на вуліцы Чычэрэяна.

Маё знаёмства з храмам пачалося пяць гадоў таму, калі рэстаўратары спярша пашкодзілі сваёй тэхнічай касцельную браму, а потым выпадкова адшукалі на колішнім цвінтары — могілках пры касцёле — дзве велізарныя надмагільныя пліты. Адна з іх належала наваградскаму падваяводзе Казіміру Малаўскаму, вядомаму гістарычнаму персанажу і сваяку Тадзюшчы Райтана і Эдварда Вайніловіча. Знаходка справакавала ратаўнічыя археалагічныя раскопкі, праведзеныя адмысловамі Інстытута гісторыі Акадэміі навук (гл. "К" №№30, 32, 2017). У 2021 годзе я наведваў у Нясвіж з іншай нагодзе. Пры аднаўленні тэкстаў на фронтоне мастацкі "Белрэстаўрацыі" суткнуліся з сур'ёзнай праблемай. Равенскі касцёл — лацінамоўны надзеіся — былі так моцна пашкоджаны часам, што ледзьчыталіся. У выніку на дапамогу запрасілі гісторыка і знаўцу лацінай Алены Жлутку (гл. "К" № 44, 2021). Талсы ж мы паназіралі за працэсам рэстаўрацыі скульптур святых Ігнаці Дабля і Францішка Касерыя — фігуры усталяваныя ў нішах верхняй часткі касцельнага фронтона і выкананыя са штуркавай масы.

Так мы пазнаёміліся з рэстаўратарамі Валерыем Дудко і Яўгенам Мацута, якія пагадзіліся пракаментаваць сваю новую сенсацыйную працу. Сёння гаворка пойдзе пра ўнікальны для Беларусі скульптуры XVI стагоддзя, якія ў мі-

Касцёл Божага Цела (архітэктар Ян Марыя Бернардоні, 1593) — першы на тэрыторыі Рэчы Паспалітай і другі ў Еўропе барочны касцёл, родавая пахавальня князёў Радзівілаў. Утварае адзіны ансамбль з Замкавай вежай, капліцай Булгарыня і плябаніяй. Унесены ў Спіс аб'ектаў сусветнай спадчыны UNESCO.

Святы Крыштаф (Хрыстафор) з грэчаскай — "той, хто нясе Хрыста" — адзін з самых папулярных святых у познім Сярэднявеччы. Нябесны заступнік фундатара касцёла — князя Мікалая Крыштафа Радзівіла Сіроткі.

Святы Мікалай — святы каталіцкай і праваслаўнай царквы, найбольш шанаваны як на Усходзе, так і на Захадзе. З'яўляецца нябесным заступнікам Мікалая Крыштафа Радзівіла Сіроткі.

Мікалай Крыштаф Радзівіл Сіротка (1549–1616) — грамадскі, вядомы і палітычны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, пісьменнік і мейсцэнат. Аўтар славацкага твора "Перзгрызняцця, або Паломніцтва ў Святую зямлю". Намаганніцамі гэтага чалавека была выдзелена першая дакладная карта ВКЛ (1603 год, аўтар Тамаш Макоўскі).

Валерый Дудко

нулоў пяцінаш рэстаўрацыі вярнуліся на фронтон касцёла. Гэта статуі святых Крыштафа і Мікалая, нябесных патронаў фундатара Касцёла Божага Цела Мікалая Крыштафа Радзівіла Сіроткі. Але гутарыць будзе не толькі пра зганыя фігуры. У Нясвіж вярнуліся адрэстаўраваныя тыя самыя надмагільныя пліты, знойдзеныя ў 2017 годзе.

МАЙСТЭРНЯ, КАВА, МАНІТОР

Наша размова з Валерыем Дудко, мастаком-скульптарам, рэстаўратарам, пачалася ў яго майстэрні за камп'ютарам. Гартуючы фотаздымкі касцёла і скульптур да і па-сяля рэстаўрацыі, Валерый распавёў ніякага цікавага пра аднаўленне храма і адкрыццё, з ім звязаныя. Пакуль гэтыя статуі сёння гадоў спакойна стаялі на сваіх месцах, ніхто і не падарваў аб іх унікальнасці. Фігуры выгледалі не надта вышкітаныя і нечым былі палобныя на асечак, якія апылі.

— Днём другога нараджэння скульптур можна лічыць 2 сакавіка 2018 года, калі пачалася наша праца з касцёлам. — распавёў Валерый. — Да гэтага часу ўжо было ўстаноўлена, што мурсы касцёла з'яўляюцца зробілі каларова, паліхромныя. І гэта неверагоднае адкрыццё! Жывіліцы зробілі андажы яшчэ і на скульптурах, думаючы, што яны таксама распісаны. Але аказалася, не. Калі я паглядзеў на той шоры колер статуі, то спярша падумаў, што гэта бетон, нейкае лішчэ. Яшчэ адна рэч, якая кідалася ў вочы: нават пад дзевяццю слаямі фарбы ўгледвалася нейкая неадпаведнасць

дэталей, нібыта яны прыстаўлены потым. І ніхто не мог уявіць, што нас чакае схаўваная сенсацыя.

— Калі гэта быў не бетон, дык што ж тады?

— Аказалася, што фігуры выкананыя з пяшчаніка, аднаго з самых складаных для скульптараў матэрыялаў. Ён алічавы і крохкі, і вельмі трывалы, як тачыльны камень. Пясчанік актыўна выкарыстоўваўся для вырабы скульптур ва ўсім свеце — у нас, Італіі, Польшчы, Расіі. Напрыклад, статуя Святога Крыштафа на фасадзе кракаўскага касцёла і на праектнім месце таксама выкананы з пяшчаніка. Радовішчы гэтай пароды ёсць у Польшчы, на Украіне. І ў нас таксама ёсць, але беларускі пяшчанік не надта падыходзіць для разьбы. Мінерал, з якога выраблены гэтыя скульптуры, вельмі пазнавальны, ён халоднага зяленатага колеру, характэрнага для Польшчы. Такі самы пяшчанік мы бачым і ў інтэр'еры Касцёла Божага Цела, на алтарх і на магіле самога Мікалая Радзівіла. З гэтага ж матэрыялу выраблена скульптура Святой Ганны, якая сёння знаходзіцца ў храме. Але тое іншая манера выканання, што адносіцца да ранняга барока.

— Зразумела, што такія ва ўсім свеце каштоўныя знаходкі павінны былі пакінуць значны след у ісправядстве раздзівілаўскай канцыярыі: нейкая рахункі, схемы, ім аўтар. Шудзіся ўстанавіць стэрэатыпы?

— Волга Бажэнава, якая доўгі час займаецца гісторыяй касцёла і якая правяла вялікую даследаўчую працу ў архівах, не змяла зняйсці дакладнай інфармацыі пра гэтыя скульптуры. Па некаторых прыкметах знаўца адносіць статуі, дарчы вельмі высокага ўзроўню, да венецыянскай школы. Іканграфія і манера выканання пластыкі сведчаць, што фігуры належыць да позняга рэнесансу — ранняга барока. Волга Дзмітрыеўна настойвае: гэта рэнесанс — сталы, усходнеўрапейскі. Для Беларусі — унікальны выпадак, аналагаў якому няма. Я мяркую, наўрад ці гаворка можа

весціся пра ўмоўнага Джавані, якога запрасілі ў Нясвіж і які ў куточку прадаваў над скульптурамі. Сёння для работы з мармурам на некаторых прадрэямствах існуе група, дзе кожны мае сваю спецыялізацыю. Адзін займаецца грубай апрацоўкай каменю, другі набліжае пароду да меркаваных абрысаў, а на фінішы ўступае чалавек, што робіць мадэль, прыдумваў ілю. Той самы аўтар у нашым разуменні. Вергодна, на маю думку, так было і тады. Прычым у арцелі было відаць тых, хто спецыялізаваўся на дробных дэталях, складках, шліфоўцы. Палономым займаўся не майстар. Але тое, як віртуозна выкананы дробязі — пальчыкі на ручках і ножках маленькага Хрыста, вены на руках святога Крыштафа або фантастычныя бароды, сведчыць пра вельмі высокі ўзровень прафесіяналізму аўтара. Мне як скульптара па адукцыі прыводзіць у захваленне рука святога Мікалая ў пальчатцы, бо я ведаю, наколькі складана зрабіць так, каб пад тканінай пальчаткі "чыталася" рука. На гэта я гляджу з зайдзрасцю і адчуваннем уладскай беспаламажнасці, нейкага бясілля, бо не разумею, як майстра дабіўся такога эфекту.

— Ці былі статуі выраблены тут, на месцы? Усё ж транспартаванне гэтага вырабу, ды яшчэ таго каштоўнага ва ўсім свеце, было вельмі небяспечна.

— Магчыма. Але тое, што іх давозілі да канчатковага выгледу тут, на месцы, — хутэй за ўсё. Бо фігуры ж трэба было падагнаць пад нішу.

— На скульптурах заўважана не малява страты і пашкоджанні, нібыта нехта наўмысна страляў ў іх або сек шаблій. Бачныя таксама сляды ранейшай рэстаўрацыі.

— Усе гэтыя страты адкрыліся пасля таго, як статуі былі ачышчаны ад фарбы. Стала зразумела: пашкоджанні нанесены вандаламі за адзін раз. Уласны ўстанавіць, што фігуры афарбавалі адразу пасля першай рэстаўрацыі, калі да іх далалі адбітыя фрагменты са штуркавай масы. І зроблена гэта было, каб прывацяць не надта зграбна выкананую працу. Бо і ў якасць параўнання, напрыклад, не ідуць арыганальныя і адноўленыя палыцы. Ці тая ж галава маленькага Хрыста, магчыма, узятая з іншай скульптуры і прыстаўлена да гэтай, ды яшчэ і наверхнутая не зусім у той бок...

НА ЖЫВЫХ ПРЫКЛАДАХ

Далей мы перамяніліся на падворак майстэрні, дзе пад адмысловым наваем стаялі святыя (як мне падалося, у профіль яны

не жарт. Разглядаючы фіналы, дзе кожная дэталі, нават самая дробная, выраблена па-майстэрску, міжволі пераконваешся, што насамчр ім месца ў музеі. Я спытаў, ці моцны статуі трапіць пад ахоўнае шкло вітрыны, і даведаўся наступнае.

Як толькі высветлілася, што скульптуры створаныя не са штуркавай масы і не з

бетону, а што іх 430 гадоў таму таленавіты майстар вырабіў з пяшчаніка, была склікана Рада. Гучалі прапановы метадам прамога капіявання падрыхтаваць рэплікі з сучаснага матэрыялу, які не шкада было б падставіць у агрэсіўны знешні асяродак. Але пераважыла слова заказчыка рэстаўрацыі — касцёла, што настаяў на вяртан-

якім новы фрагмент прыстаюваць на некалькі міліметраў ніжэй, чым аўтарскі, стары. Надмагілі на насычаюць умацавальнымі рэчышчамі і пакрываюць разнакалернай таніроўкай. Што датычыць далейшага лёсу помнікаў, то яны вернуцца ў Нясвіж. А вось адносна таго, якія будуць экспанавацца, ёсць некалькі думак. Разглядаюцца варыянты, пры якім па баках касцёла для пліт зробіць невялікія пастаненты, а да пастанентаў пракаладуць адмысловыя сцэжкі. Або надмагіліі моцны алічавіцца ў музей з больш зручнымі ўмовамі захавання. Прынамсі, я лічу, што для аховы такіх каштоўных аб'ектаў іх трэба выстаўляць у памяшканні.

Яўген Мацута паказаў і трэцюю пліту, якую таксама прывезлі з Нясвіжа. Гэта адносна малы кавалак чарвонога мармуравага надмагілля. Тэкст на ім расчытаецца пакуль не атрымалася, бо пліта нібыта абкусана нейкім веліканам з усёй бакоў. Пасля рэстаўрацыі і яна вернецца ў Нясвіж. Дарэчы, нехта выкарыстоўваў помнік як частку аперы даху ў капліцы Булгарыня (1747 год), якая знаходзіцца на тэрыторыі касцёла. Тыя ж Булгарыня, па ўсёй верагоднасці, з'яўляюцца продкамі нашага вядомага пісьменніка Тадзюшчы (Фадзея) Булгарыня (гл. "К" №38, 2022).

І АПОШНЯЕ

Слухаючы рэстаўратараў, я не мог адбіцца ад думкі, навіяльнай, бы пча. Я ўзларалася, што падобную сенсацыю — гэтыя скульптуры — абьявіла абміндуі беларускія музеі? Мог бы атрымацца вельмі значны для краіны праект, у якім цікава было б расправесці не толькі пра самы ўнікальны для Беларусі статуі, але і пра пліты. І нават пра раздзівілаўскую крышту, з якой надмагілля былі вынесены на цвінтар сёння гадоў таму. А калі б яшчэ дадаць гісторыю рэстаўрацыі касцёла, то ініцыятыва карысталася б вялікім попытам у наведвальнікаў!

ЯК СТАЛАСЯ

Але як сталася, так сталася. Пакуль матэрыял рыхтаваўся да друку, апошніе пытанне стэрэатыпа актуальнасці. Пліты ўжо усталяваны на пастаненты з правага боку касцёла. А тыдзень назад і скульптуры вярнуліся на вечную стаянку пад ролным нявіскім небам. У найбліжэйшы час рэстаўрацыя статуі працягнецца, але ўжо на месцы.

Яўген Мацута

Усталяванне пліты

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 8 017 3970163
(акскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Юбілейная выстава **"Чароўны Мінск"**, прысвечаная 125-годдзю за дзяржаўнага выдатнага беларускага графіка, майстра лінаграфіі Анатоля Тычыны. **Да 15 лістапада.**
- Выстава **"Невядома аб вядомым. Пра што кажучы кветкі"**.
- Выстава праект **"Жаночы род"**. **Да 1 снежня.**
- Экскурсіі: **"Якога колеру зіма?", "Казкі Усходу", "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма".** **Праводзяцца заўсёды.**

"Белгазпрамбанк".
Да 13 лістапада.

Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння **Марка Шагала**.
Да 4 лістапада.

Выстава **"Альгерд Малішэўскі. Рэтраспекцыя"**. **Да 11 снежня.**

Выставачны праект **"Жаночы род"**. **Да 1 снежня.**

Эксперсіі: **"Якога колеру зіма?", "Казкі Усходу", "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма".** **Праводзяцца заўсёды.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
+375 29 5518051, +375 29 1903149

Палацавы ансамбль:

- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальныя цырыманіі нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя **"GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі"**. Вялікая выставачная зала.
- **Да 10 студзеня.**
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Перавтораньня ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыійнай зале першага пусковага комплексу.

Мерапрыемствы:

- Квэсты: **"Палацавыя таямніцы", "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца"**.
- **Віртуальныя выставы:** **"Перавтораньня ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"; "Нясвіж – забытак сусветнай культуры"**, выстава Паўла Татарнікава **"Магнацкія двары і замкі Беларусі"**.
- **Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.**

Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці:
(г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1):

- Часовая экспазіцыя мастака Віктара Варанкевіча **"Погляд у мінулае"** **да 30 лістапада.**

УНП 60020720

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава кішэнных гадзіннікаў **"Гадзіны ідуць, і дні, і гады..."**. 3-ці паверх Паўночнага корпусу. **Да 31 кастрычніка.**
- **Выстава "Белая зброя краін свету"**. 1-ы адсек Паўночнага корпусу. **Да 25 снежня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзвюх **"Інтрыгі Купідона"**.

- **Сямейная квэст-экспурсія "Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- **Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту:** **"Святочная страва для князя на старадаўнім рэцэпце", "Асабліваці жаноцага касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выставачны праект **"Вываленне Еўропы"** ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых замежных краін.
- Анлайн-выстава **"Пінская рачная ваенная фалытылія"**.

УНП 100235472

МУЗЕЙ В. К. БЯЛІНЫЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- **Фотавыстава Марыны Башоковай "Падарожжа да сябе"**. Прымеркавана да 30-годдзя творчай дзейнасці Марыны Башоковай – беларускай фотамастачкі, члена Беларускага саюза мастакоў, Беларускага грамадскага аб'яднання фатографуў, уэльшніцы і куратара шматлікіх выстаў і праектаў у Беларусі і за мяжой. **Да 6 лістапада.**
- **Art-lectorium "Зразумелае мастацтва"**. **Праводзіцца заўсёды.** Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефоне: 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Рaubічы", Мінскі раён.
Тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**

УНП 100377771

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

абвясчае конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага саставу:

- прафесар кафедры інтэр'ера і абсталявання;
- старшы выкладчык кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і касцюма;
- выкладчык кафедры кінатэлеаператарства;
- дацэнт кафедры менеджменту, гісторыі і тэорыі экраннага мастацтваў;
- старшы выкладчык кафедры інтэр'ера і абсталявання;
- выкладчык кафедры тэорыі і гісторыі дызайну;
- прафесар кафедры майстэрства акцёра (2).

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня агульнага аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара БДАМ на адрас: **220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў.**
Тэлефон: **8 017 3669341**

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.
Тэлефоны: **8 017 3970163, +375 25 6677819**

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава твораў мастакоў XIX – пачатку XX ст. **"Свет дзяцінства"** з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. **Да 1 лістапада.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- **Балет у 2-х дзях "Тры парасяці"**. **29 кастрычніка ў 11.00.**
- **Тэатрызаваны канцэрт з удзелам вядучых салістаў оперы і аркестра тэатра "Раманса трапяткія гукі..."**. **29 кастрычніка ў 18.00.**
- **Опера-казка ў 2-х дзях "Чароўная музыка"**. **30 кастрычніка ў 11.00.**
- **Опера ў 2-х дзях "Вяселле Фігара"**. **30 кастрычніка ў 18.00.**
- **Опера ў 4-х дзях "Травіята"**. **1 лістапада ў 19.00.**
- **Балет у 3-х дзях "Рамэа і Джульета"**. **2 лістапада ў 19.00.**
- **Канцэрт "Тры тэноры. TRIBUTE"**. **3 лістапада ў 19.30.**
- **Юбілейны вечар народнага артыста СССР і Беларусі В. М. Елізарэва** з удзелам зорак сусветнага балета. **4 лістапада ў 19.00.**
- **Опера ў 3-х дзях "Кармэн"**. **5 лістапада ў 18.00.**

УНП 191081322

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬ ТЭАТР "ЛЯЛЯКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- **Кранальная гісторыя "Умка"**. **29 кастрычніка ў 11.00.**

УНП 300001869

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нахрасава, 3.
Тэл.: 8 017 3990978

- **Выстава мастакоў з Беларусі і Расіі "Песняры зямлі беларускай"**. **Да 6 лістапада.**
- **Праект мастака Сяргея Лескея "Шпэт"**. **Да 6 лістапада.**
- **Персанальная выстава Валяніна Нудова "Цела Вады"**. **Да 6 лістапада.**
- **Віртуальны праект "Адзіная спадчына"**. **Даступны на сайце pcsm.by.** **Да 31 снежня.**
- **Выстава "HOMESAPIENS. ЗАМДЛЕННЕ. GREENHOUSE"**. **Да 6 лістапада.**

УНП 192535474

Цікавыя віктарыны, афішы яркіх імпрэз, навіны культурнага жыцця – усё гэта ў нашым Telegram-канале @kultinfo

ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. **Рэгістрацыйнае пасведчанне №637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.**

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешчае ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — ДУЛІВІЧ Віктар Іванавіч.
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзьеўна.
Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Юген РАГІН.
Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦВІЧ, Антон РУДАК, Павел САЛАДУЕУ, Ілья СВІРЬІН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл ШУЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.
Прэмыяна: 8 017 3345741.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Частэртны паверх.
Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, частэртны паверх.
Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723.
Тэлефон-факс: 8 017 3345741.
Рэкламны адрас: тэл.: 8 017 2860797.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдчы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае

месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупакісы не рэзэрвуюцца і не вяртаюцца. Межыяны аўтара мовуць не адпавядаюць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 3126.
Індэксы 63875, 638752.
Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друку 28.10.2022 у 18:00. Замова №2382.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавешчае "Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 023301/06 ад 30.04.2004.

Сайт: www.kultura-info.by
e-mail: kim@kultura-info.by